

Aktuelt

Ramsar-konventionen

7. partskonference i Costa Rica 10-18. maj 1999

BirdLife og de øvrige NGOer kan være stolte af Ramsar-konventionen, den ældste af de internationale miljøkonventioner, fordi både BirdLife, WWF og IUCN var blandt initiativtagerne til konventionen i 1971. Ramsar er den iranske by, hvor konventionen blev skabt. Konventionen har udviklet sig fra primært at fokusere på vandfugle og deres levesteder til at inddrage mere generelle kriterier og fx også fisk i udpegningen af internationalt vigtige vådområder. I de seneste år er der tegn på, at konventionen vil blive endnu bredere og omfatte vandressourcer i bred forstand, fx også drikkevandsreservoirer og områder af betydning for vandkredsløbet.

Konventionen har til formål at bevare verdens vådområder: søer, åer, moser, floddeltaer, laguner, rev og andre marine områder ned til en vanddybde af 6 meter. Vådområder rummer sammen med skovene en stor og unik mangfoldighed af liv, herunder selvfølgelig fugle, og vådområderne er samtidig blandt de mest truede økosystemer.

Jeg deltog på vegne af DOF/92 gruppen i den danske delegation i Costa Rica. Delegationsleder var Veit Koester fra Skov- og Naturstyrelsen, og derudover deltog bl.a. Jens Enemark fra Vadehavssekretariatet og Stefan Pihl fra Wetlands International. Herunder følger nogle indtryk fra den otte dage lange konference.

114 lande

I alt har 114 lande tiltrådt konventionen (31. marts 1999), og 970 Ramsarområder er udpeget, dækkende 70,6 mio. ha på verdenskortet. Det største er Okavango deltaet i Botswana på ikke mindre end 6,8 mio. ha. Det er navnlig stater i Afrika, Caribien, det tidligere Sovjetunionen og østater i Stillehavet, der endnu mangler at tilslutte sig konventionen. Til daglig administreres konventionen af Ramsar Bureau i Gland i Schweiz, der har ansat regionale koordinatore for Ramsar-regionerne Afrika, Europa, Syd- og Mellemamerika, Nordamerika, Asien og Oceanien. Regionopdelingen er et vigtigt praktisk redskab i evalueringen af fremskridtene siden den foregående konference. Sekre-

tariatet står for en effektiv informationsformidling vedr. vådområder, se fx www.ramsar.org.

"Wise use" og en bred konvention

Det er 6 år siden, at det såkaldte "wise use" begreb blev indført. Det dækker over, at forvaltningen af vådområder bør ske ud fra princippet om bæredygtig udnyttelse af ressourcerne. Ramsarområder skal derfor ikke ses som strengt beskyttede reservater; derimod forsøger man i resolutionerne at integrere udviklings- og udnyttelsesaspekter, der giver traditionelle brugere af vådområder rum til at udnytte dem under hensynstagen til konventionens overordnede målsætning om bevarelse af vådområderne. Konferencens undertekst var "people and wetlands – the vital link", hvilket afspejler den voksende erkendelse af nødvendigheden af at inddrage offentligheden, lokale brugere og interessegrupper i arbejdet. Tre nøgleord i Costa Rica var derfor kommunikation, uddannelse og lokal deltagelse. Det er glædeligt, at Danida og Danced under Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen (MIFRESTA) prioriterer Ramsar-konventionen højt i bistanden til modtagerlandene, især i Afrika og Sydøstasien. Den danske bistand blev i et indlæg om donorlandenes finansiering anerkendt som noget af det bedste, der p.t. sker på området.

Naturbeskyttelse og inddigning af vadehavsområder kan vanskeligt forenes. Her den Røde Flods delta i Vietnam, 1993. Foto: Lars Dinesen.

Montreux listen

Ramsarområder, hvis økologiske karakter har ændret sig, er – eller rettere bør være – opført i den såkaldte Montreux protokol, der løbende opdateres af Ramsar Bureauet. Danmark har fx Ringkøbing Fjord på listen efter den meget voldsomme eutrofiering af fjorden i 1980'erne. Ifølge konventionen bør de enkelte lande udarbejde forvaltningsplaner for Ramsarområderne, og det gælder navnlig for dem, der er opført i Montreux protokollen.

Der er som bekendt udarbejdet en lov for genopretning af Skjern Å deltaet samt en plan for øget vandindtag gennem slusen i Hvide Sande, hvilket vil føre til en reduktion af belastningen med næringsstoffer og en bedre ilttilførsel til fjordvandet. Når den økologiske balance er "genoprettet" kan Ringkøbing Fjord igen kan tages af Montreux. Det er hensigten, at der skal være udarbejdet forvaltningsplaner for mindst halvdelen af alle Ramsarområder før næste konference i Spanien i år 2002. Men kun 4 områder er optaget på Montreux listen i de sidste fire år på trods af, at der mindst er 110 områder, hvor der ifølge de enkelte landes statusrapporter er sket ændringer i tilstanden. Det skyldes formentlig desværre, at nogle lande er betænkelige ved at lade deres områder "sortliste", og at overvågningen af Ramsarområderne halter voldsomt bagefter, så det i flere tilfælde ikke er muligt at dokumentere en ændring. Samtidig kan det konstateres, at protokollen endnu ikke har fået den betydning, den var tiltænkt. Der er dog i en række tilfælde udsendt rådgivende missioner til Montreux områder. I alt 58 områder er p.t. på Montreux listen (10. marts 1999), heriblandt Bharatpur i Indien, Coto Donana i Spanien og Everglades i Florida.

Naturgenopretning

Fra dansk side var der speciel fokus på genopretning og restaurering af ødelagte vådområder. Hans Skotte Møller fra Skov- og Naturstyrelsen holdt et indlæg, hvor han bl.a. redegjorde for de erfaringer, Danmark har fra en række projekter, og han konkluderede, at 76 af konventionens medlemslande nu prioriterer genopretning af vådområder, og at vådområder kan blive den første habitat, hvor naturressourcer og -værdier bliver genoprettet i global skala. Nogle steder kan vådområder retableres med ret enkle tiltag, fx ved at genskabe fri passage for fisk i vandløb ved fjernelse af fysiske barrierer, eller genetablere en naturlig vandstand på enge ved at stoppe pumper eller opsætte spær i drængrøfter. Mange andre projekter, fx Skjern Å,

kompliceres dog hurtigt af de mange lodsejeres forskellige interesser og de store erstatningskrav.

Syd Korea og Taiwan

Selv om fuglene i det samlede Ramsar billede nu udgør en mindre del, var der flere interessante præsentationer. En posterrække kunne fortælle, at verdens vigtigste lokalitet for Black-faced Spoonbill, Tsengwen Estuary i Taiwan, er truet af ikke færre end fire forskellige by/industri/vejprojekter. Laguneområdet er ikke formelt beskyttet, men rummede ikke desto mindre i 1999 60% (367 fugle) af verdensbestanden i et område på blot 280 ha. Save International arbejder for at redde Black-faced Spoonbill fra udryddelse, og interesserede kan besøge organisationens hjemmeside www.earthisland.org/save.

Andre foldere informerede om truede områder i Syd Korea. Verdens største inddæmningsprojekt af et vadehavsområde – Saemangun tidal flats på Sydkoreas vestkyst – planlægges at inddige 40 100 ha inden år 2004, og et dige er allerede halvt færdigbygget. Mere end 1% af bestanden af 25 vandfuglearter søger føde på mudderfladerne, og i 1998 blev 85 000 fugle talt her. Det er NU, hvis aktiviteterne skal standses. Der er flere oplysninger at hente om begge områder på www.greenkorea.org.

Koordinering og budget

På konferencen blev det vedtaget gennem konventionens videnskabelige komite (STRP) at søge at koordinere Ramsar-arbejdet på det nationale plan i medlemslandene. Herhjemme varetages koordineringen bl.a. af Skov- og Naturstyrelsen. Befolkningens inddragelse i forvaltningen af vådområder søges sikret bl.a. via et program for kommunikation og uddannelse og ved oprettelse af nationale "focal points for Communication, Education and Public Awareness" (CEPA). Skov- og Naturstyrelsen og DOF skal fungere som Danmarks kontakter på dette område. Ramsar har i de seneste år styrket sin position som en af de vigtigste globale miljøkonventioner, efter at alt arbejde med ferskvand i Biodiversitetskonventionen er henlagt til Ramsar.

Den vel nok største skuffelse på konferencen set med NGO øjne var, at der ikke skete den budgetforøgelse, som de mange fine ord og dokumenter lagde op til. WWF foreslog konkret at øge driftsbudgettet med op til 22% i år 2001, som følge af forventede udgiftsstigninger til bl.a. sekretariatet. Der blev dog vedtaget en moderat budgetforøgelse.

Lars Dinesen

Sortbugede Knortegæs, Hokkaido, Japan 29. januar 1999. Foto: Christian Glahder.

Gåsebestande i Østasien

I dagene fra den 24.-28. januar 1999 deltog jeg i Wetlands International's gåsespecialistmøde. Dette fjerde årsmøde i gruppen blev afholdt i Japan (i Matsushima på Honshu) for at rette søgelyset mod de østasiatiske gåsebestande, der i modsætning til de nordamerikanske og vestpalæarktiske generelt viser tilbagegang. Samtidig er kendskabet til gæssenes overvintringsområder, rasteplasser og yngleområder betydeligt ringere i det asiatiske område. Årsagerne til tilbagegangen i bestandene skal primært findes i habitatødelæggelser og jagt i vinterkvartererne. Mødedeltagerne fra bl. a. Japan, Sydkorea, Rusland og Malaysia forsøgte i fællesskab at sammenstykke en statusoversigt over forskellige populationer, hvilket ikke altid var lige let pga. de store områder og de relativt få optællere.

Den følgende oversigt bygger, ud over oplysninger fra mødet, på Rose & Scott (1997) og Miyabayashi et al. (1994). Den østlige Taiga-sædgås *Anser fabalis middendorffi* skønnes at være i tilbagegang med en usikkert bestemt vinterbestand på 10-100 000 fugle, hvoraf 4000 overvintrer i Japan. Bestanden af den østlige Tundra-sædgås *A. f. serrirostris* er opgjort til 50-100 000 og er også i tilbagegang; ca 5000 overvintrer i Japan. Den østasiatiske bestand af Blisgås, *A. albifrons frontalis*, anslås til 50 000 fugle, og også den er i tilbagegang; over halvdelen overvintrer i Japan. Den samlede japanske vinterbestand af de to arter (nu 40 000 fugle) var nede på ca 5000 individer umiddelbart før der i 1971 blev indført jagtforbud på gæs.

Den asiatiske bestand af Dværggås er ligesom den vestpalæarktiske i tilbagegang. Den tæller ca 20 000 fugle; Rose & Scott (1997) angav 6000, men Iwabuchi et al. (1997) optalte ca 15 000 i East Donting Lake i Kina i 1997. Den østlige Grågås *A. anser rubrirostris* er den eneste asiatiske gås, der

er rapporteret i fremgang; den opdeles i en sydlig (15 000) og en østlig (25-100 000) bestand. Den Indiske Gås *A. indicus* er af Rose & Scott (1997) angivet til mindst 11 000 fugle, men på mødet angav Lu Jianjian en stabil ynglebestand på 20 000 par og 18 000 overvintrede fugle i Kina og Tibet.

På en ekskursion til de vigtige overvintringssøer Izunuma, Uchinuma og Kabukurinuma i det nordøstlige Honshu så vi en enkelt Svanegås *A. cygnoides*, der søgte føde sammen med ca 100 Taiga-sædgæs. Hvor Svanegåsen omkring århundredskiftet var en almindelig vintergæst i Japan, ses der nu meget få. Den samlede asiatiske bestand er på ca 50 000 og er i tilbagegang. Sortbuget Knortegås *Branta bernicla nigricans* er angivet til 5000 fugle, der alle ses i Japan, men kun ca 1000 overvintrer her – resten trækker til ukendte overvintringssteder. Vi havde efter mødet lejlighed til at se 3-400 ved Hakodate i det sydlige Hokkaido.

Gåsespecialistgruppens næste møde afholdes i Flandern, Belgien i begyndelsen af januar 2000.

Referencer

- Iwabuchi, S., T. Ikeuchi, G. Lei, Y. Jiang & P. Y. Sun 1997. The short report on the survey of Lesser White-fronted Geese at Donting Lakes in China. – Bull. Sendai Sci. Mus. 7: 103-105.
- Miyabayashi, Y., H. Sugawa & M. Kurechi 1994: Inventory of goose habitat in Japan: Compilation of the inventory and conservation issues identified. Pp 35-65 i Y. Miyabayashi (red.): Inventory of goose habitat in Japan. – Japanese Association for Wild Geese Protection.
- Rose, P. M. & D. A. Scott 1997: Waterfowl population estimates. 2nd edition. – Wetlands International Publ. 44, Wageningen, Holland.

Christian Glahder
DMU, Afd. f. Arktisk Miljø